

Cristina MODREANU

Șefele de pe Calea Victoriei

Nu poți să nu te întrebi ce le face pe niște actrițe binecunoscute, de succes în teatrele de stat, distribuite de mari regizori, să coboare într-o zi, la apogeul carierei lor „de la suprafață“, într-o pivniță, fie ea și transformată ca prin minune în spațiu teatral? Răspunsurile trebuie să fie mai multe, ele țin de rațiuni personale, dar, profesional vorbind, balanța cred că este înclinată de faptul că aici se pot întâlni mai direct cu publicul. Alte motive n-ar fi, dacă ne gândim că textul care le-a convins pe Dorina Lazăr, Coca Bloos și Emilia Dobrin – fiindcă despre ele este vorba – este semnat de același autor, Werner Schwab, montat și pe scena Teatrului Odeon. În plus, ambele spectacole au fost gândite de același regizor: Sorin Militaru. Încrederea în viziunea acestuia a fost, probabil, celălalt motiv care le-a determinat pe cele trei actrițe să-și asume trei partituri generoase, chiar dacă foarte diferite de cele cu care s-au întâlnit până acum în teatrul de repertoriu.

Pentru regizor, a funcționat în primul rând fascinația textului, materializată în două montări cu piesele lui Schwab, recunoscut în întreaga lume ca un inovator de limbaj teatral. Chiar dacă, așa cum s-a subliniat cu ocazia întâlnirii de la București dedicată teatrului vienez, traducerea acestor texte de către Dan Stoica lasă de dorit, Sorin Militaru a fost convins de tipologia propusă de autor, de felul foarte personal în care acesta știe să reflecte în formă dramatică dramele societății contemporane. Cele trei femei puse laolaltă de dramaturg reprezintă trei forme de manifestare a alienării ființei umane – ele par reflexia în mic a dezumanizării observate de mai toți dramaturgii contemporani de expresie germană (dar nu numai), de la Botho Strauss la Thomas Bernhard, de la Heiner Müller la Peter Handke. La ani buni după ei, vienezul Werner Schwab, personaj bizar în propria-i viață, dorind să șocheze cu orice preț, își transferă neliniștile și obsesiile în piese precum *Șefele*, deghizând-le sub pojghița umorului cu tentă neagră, bine exploatat aici de regizor. Traducerea afectează, totuși, percepția spectatorilor – mai puțin aici decât în celălalt spectacol semnat de Sorin Militaru la Odeon (*Genocid sau ficatul meu e fără rost*) – ceea ce este grav, mai ales la o primă întâlnire cu acest autor în al cărui univers foarte special nu e ușor să intri. Mărturisesc că și mie mi-au scăpat unele dintre înțelesurile textului, unele schimburi de replici rămân neclarificate, dar grație interpretelor alese conturul personajelor devine clar și tulburător.

Sunt bătrâne, dar încă n-au uitat că sunt femei – de altfel aici intervine drama mișcătoare a acestor ființe – și fiecare dintre ele găsește propria cale de a se împăca, într-un fel, cu această realitate.

Una pare imobilizată în scaunul ei cu rotile, dar faptul n-a împiedicat-o să se împoțoneze cu bijuterii ieftine, foarte colorate și să se fardeze abundant. Printre accese de răutate, printre replici acide despre lumea care o înconjoară, ea

Coca BLOOS, Dorina LAZĂR
și Emilia DOBRIN.

găsește un moment pentru a cădea în reverie, amintindu-și de prima iubire și de schimbul de verighete. Cealaltă, subțire și uscată, opusul prietenei ei, are ceva mai multe motive de speranță, ea „compătimizește“, cum ar fi spus Caragiale, împreună cu un cârnățar din cartier, care o simpatizează. Nu întâmplător am făcut referirea la Caragiale, ci pentru că și aici, ca și în piesele lui, se conturează un anume fel de a privi lumea dintr-o perspectivă îngustă, ce deformează, ceea ce generează un tip de umor cu totul special. Inutil să mai precizez că cei doi dramaturgi nu se aseamănă în nici un alt fel, ei au în comun doar un *mecanism al declanșării* acestui răs amar, care seduce, iată!, multe categorii de public.

Iar cel mai amar răs îl stârnește în piesa lui Schwab de la Teatrul Act, cel deal treilea personaj, Mariedl, cea care devine „ciuca bătailor“ cum se spune, în fața celorlalte. Ființă simplă, de o bunătate structurală, incapabilă să supere pe cineva, sau chiar să refuze o rugămintă, indiferent cât de greu i-ar fi să o îndeplinească, ea trece prin viață cu mai mult folos decât „șefele“, fiindcă e capabilă să vadă și partea luminoasă a acesteia. Dacă cele două sunt roase de dorința mării, o mărire derizorie și stupidă, pe care nici n-o merită și nici n-o vor avea, Mariedl aduce în scenă unica rază de speranță. Ieșind din haznalele pe care trebuie să le curețe (la propriu, fiindcă asta este ocupația ei), ea are ochi să vadă cerul și-și simte inima ușoară fiindcă nu și-a pierdut credința în Dumnezeu. Coca Bloos își interpretează rolul cu simplitate cuceritoare, cu o seninătate autentică, ceea ce te face să o privești înduioșat de la un capăt la celălalt al spectacolului, rănit tu însuși de tratamentul nemilos la care e supusă de „șefe“, tratament pe care ea parcă nici nu-l observă, grăbită cum e să ierte orice și pe oricine. Cele două „șefe“ alternează momentele în care devin detestabile cu episoadele patetice, ambele actrițe dovedindu-se maestre în schimbarea de registru. Caracterul lor duplicitar e subliniat de scenografia Alinei Herescu prin costumele create cu mare atenție pentru detalii. De la încălțările bizare, la șosetele colorate și la coafurile „dichisite“ cu tot felul de accesorii, costumele le transformă pe „șefe“ în creaturi provenind parcă dintr-un regn distinct, pregătit să ia lumea cu asalt – un regn agresiv, disprețuind autenticele valori umane. În contrapartidă, personajul Cocăi Bloos respiră prin toți porii modestie, hainele îi sunt austere, părul împletit în două codițe caraghioase, încălțările greoaie, privirea lipită de pământ. Icoana unui om simplu, atașat însă de lucrurile ce țin de esența vieții, acest personaj îngăduie speranța să pătrundă în spațiul închis în care „șefele“ domnesc.

Montarea lui Sorin Militaru de la Teatrul Act se bazează pe dorința acestuia de a pune în valoare un text al unui autor foarte puțin cunoscut la noi, ca și pe respectul pentru cele trei doamne invitate în scenă, care au avut curiozitatea și gustul de a risca o întâlnire de acest fel. Faptul că a fost o întâlnire reușită se datorează în mare măsură regizorului, liantul care a unit în acest caz foarte bine elementele ce alcătuiesc unul dintre spectacolele de succes ale acestei stagiuni teatrale.

Teatrul ACT – Șefele de Werner Schwab. Regia: Sorin Militaru. Scenografia: Alina Herescu. Cu: Dorina Lazăr, Coca Bloos, Emilia Dobrin.